

Toivakka



Arviointikertomus 2011

Tuntuu turvalliselta



Toivakka on ollut jo muutamman vuoden ajan muuttovoitoinen kunta. Vuonna 2011 kasvu oli 56 henkeä eli 2,3 %.

”Toivakka tarjoaa mahdollisuuden monipuoliseen asumiseen lähellä luontoa ja palveluita. Kunta sijaitsee uuden 4-tien varrella, vain puolen tunnin ajomatkan päässä Jyväskylästä.

Toivakka tarjoaa asukkailleen mainion sijainnin ja luonnonkauniin asuinympäristön lisäksi turvallisen ja toimivan arjen. Tarvittavat peruspalvelut löytyvät läheltä ja harrastusmahdollisuuksia on monenikäisille. Päivittäiset kauppa-, pankki-, apteekki- ja terveyskeskuskäynnit hoituvat omalla kylällä, samoin kuin lasten päivähoito ja perusopetus. Vapaa-aikaan kunnasta löytyvät muun muassa liikuntasali, kirjasto ja ulkoilureitit sekä aktiiviset kyläseurat.

Meillä voit asua idyllisessä ja rauhallisessa maalaismiljöössä, jossa arki toimii.”

Tervetuloa Toivakkaan!

Tässä kertomuksessa

- Sivu 1 Tässä kertomuksessa
- Sivu 2 Puheenjohtajalta: Hyvä johtaminen on menestyksen avain
- Sivu 3 Tarkastuslautakunnan tehtävä ja työskentely
- Sivu 5 Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi
- Sivu 6 Kokonaiskuvaa kunnan onnistumisesta tehtävässään
- Sivu 7 Strategioiden sekä toiminnallisten ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta
- Sivu 10 Strategiatyön kehittämisestä
- Sivu 12 Talouden tasapainottamisesta
- Sivu 13 Laesterän sopimuksen seuranta
- Sivu 14 Terveystuollosta, koulutoimesta ja tytäryhtiöstä
- Sivu 16 Sosiaalitoimen ja perusturvan arkea
- Sivu 17 Henkilöstökertomuksesta
- Sivu 19 Talouden arviointi
- Sivu 21 Taloudellisen aseman muutokset 2007 - 2011
- Sivu 22 Tulevaisuudennäkymiä ja tarkastuslautakunnan esitys

Esteellisyys:

Tarkastuslautakaunan varapuheenjohtaja Laila Saari ei perusturvalautakuntaan kuuluvana ole osallistunut perusturvasektorin arviointiin.

Kansi: Toivakan osasto Rakentaminen&Talotekniikka – messuilla Jyväskylässä keväällä 2012. Esittelijöinä Petri Mäkelä ja Henna Breilin.

Kuva: Veikko Ripatti



Monille vanhuksille kotihoidon piirissä ja lasten päiväkodeille kunta on järjestänyt ruokahuollon. Ruoan perille viejänä on Seppo Kärkkäinen.

Hyvä johtaminen on menestyksen avain

Yhä selkeämmin menestyksen takeeksi yhteisölle, työpaikalle, organisaatiolle nousee hyvä johtaminen sekä niissä työskentelevien keskinäinen luottamus.

Ja kääntäen: mikään ei ole tehtävien korkeatasoiselle hallinnalle niin haitallista kuin huono johtaminen ja luottamuksen puute.

Jatkuvan muutoksen keskellä, kasvavan vaatimustason paineessa ja yhä pirstaleisemmassa toimintaympäristössä johtaminen voi olla raskasta työtä. Siihen ei sovi se, että tuki sille puuttuu.

Kunnassa johtaminen on kaksinapaista, yhtäältä luottamus- ja toisaalta ammatti- eli virkamiesjohtamista. Luottamusjohtaminen jakautuu valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien kesken, jolloin niiden puheenjohtajille lankeaa kuin luonnostaan suuri osaamis-, johtamis- ja luottamuksen rakentamisvastuu.

Ammattijohtaminen henkilöityy kunnanjohtajaan, mutta osaltaan myös johtoryhmään, johtaviin viranhaltijoihin ja esimiehiin.

Tulokselliseen johtamiseen tarvitaan osaamiseen liittyvän kokonaiskapasiteetin ohella myös yhteistyökykyä, sosiaalisia taitoja ja luottamusta. Jos joissakin osatekijöissä – puolin ja toisin – on merkittäviä puutteita, koko johtamisrakennelma voi sortua.

Ehkä juuri näin kävi Toivakassa, kun kunnanjohtaja Erkki Pyökkimies irtisanoutui 2.4.2012.

Kunnanjohtajan ja luottamushenkilöjohdon arvostus ja kumppanuus ovat avain johtamistyössä onnistumiselle. Tässä nousee tärkeäksi se, millaiseksi kunnanjohtajan liikkumavara määritellään. On mietittävä, halutaanko isäntä-, renki- vai ahtaalla pidettävä kunnanjohtaja.

Hyvän kunnanjohtajan liikkumavaran määrittelevät monet tekijät ja toimijat. Mutta täytyy olla

mahdollista myös se, että kunnanjohtaja itse rakentaa omaa liikkumavaraansa ammattitaitonsa, poliittisen älykkyytensä ja johtamiskykynsä kautta.

Nyt kun kunnanjohtaja on irtisanoutunut, on siihen johtaneet polut kirjattava opiksi tulevaisuutta varten. On katsottava eteenpäin ja luotava aiempaa paremmat johtamistyökalut. Nimenomaan tulee kehittää kunnanjohtajan ja kunnan poliittisen johdon välistä suhdetta ja toimivuutta.

Tässä kunnanjohtajan ja poliittisen johdon välinen johtajasopimus, jota Toivakassa ei ole toistaiseksi tehty, toisi selkeyttä kuntajohtamiseen sekä johtamisen liikkumarajojen määrittelyyn.

Myös koko johtamisjärjestelmää ja kuntakoneen toimivuutta on tarkasteltava. Ehkä luvattu organisaatiouudistus, projektijohtamisen haltuunotto ja jatkuva koulutus nostavat tasoa.

Kuntamainetutkimuksen mukaan suomalaiset odottavat kunnan johdolta vastuullisuutta, rehellisyyttä, ammattitaitoa ja asiantuntijuutta. Myös keskinäinen luottamus on maineen kulmakiviä. Kun johtaminen ja kuntastrategiat ovat toimijoiden hallussa, ovat edellytykset kunnan perustehtävien korkeatasoiselle halutunottamiselle olemassa.

Siihen tulee kaikin tavoin pyrkiä.

Lautakunnan puolesta kiitän hyvistä yhteistyöistä kaikkia toimielimiä ja haastatteluihin osallistunutta henkilöstöä, uutta sihteeriä sekä erityisesti tilintarkastajia, joiden avulla lautakunta on pystynyt suorittamaan tehtävänsä.

Haluan myös kiittää lautakunnan jäseniä sujuvasta työskentelystä.

Jorma Staudinger

Tarkastuslautakunnan tehtävä ja työskentely

1. Tehtävä

Valtuuston toimikaudekseen asettama tarkastuslautakunta on vastannut kuntalain 71§ mukaisesti valtuuston päätösvaltaan kuuluvan hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta.

Lautakunnan tehtävänä oli arvioida, toteutuivatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, talouden tasapainottaminen ja toimenpideohjelma.

Lautakunta on huolehtinut kunnan ja se tytäryhtiön tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvonut tilintarkastajan työtä.

Lautakunta on valtuuston asemaa strategisena johtajana korostava ja kuntatavoitteiden saavuttamista arvioiva hallintoelin. Sen tehtävän voidaan yleisesti todeta liittyvän demokraattiseen järjestelmään, sillä lautakunta toimii osaltaan politiikan ohjauksessa ja lautakunnan jäsenet kuntalaisten edustajina.

Tuloksellisuutta on tarkasteltu toiminnan onnistuneisuutena: miten hyvin kunta täyttää tehtävänsä asukkaistensa hyvinvoinnin edistäjänä ja alueensa kehittäjänä.

2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Jäsen	Varajäsen
Jorma Staudinger, pj	Ari-Tapio Viinikainen
Laila Saari	Ritva Nyppynen
Anita Salminen, sihteeri	Jaana Mäkelä
Olli Syväjä	Jouko Sundvall
Ahti Heinonen	Paavo Kovanen

Valtuuston 16.2.2012 tekemään päätökseen perustuen lautakunnan sihteerinä aloitti palvelusihteeri Heli Manninen 13.3.2012.

Ensimmäiseksi hänet on perehdytetty lautakunnan työskentelytapaan ja kokousrutiineihin. Seuraavassa vaiheessa tehtäväkuvaan lisättäneen tilastojen ja verrokkitietojen ylläpito tarkastuslautakunnan ja kunnan tarpeiden mukaisesti. Tämä sekä lautakunnan ja sihteerin yhteistyön ja koulutuksen järjestäminen on luontevinta tehdä uuden tarkastuslautakunnan toimivallan aikana.

Kunnan lakisääteisestä tilintarkastuksesta vastasi Oy Auditor Ab sopimuksen mukaisesti. Vastuullisena tilintarkastajana toimi JHTT Erkki Ollila 15.2.2012 saakka ja siitä alkaen JHTT Erja Laaksonen. Tarkastus

Kiinteistö Oy Toivakanhakan tilintarkastuksesta vastasi Oy Auditor Ab tilintarkastajanaan JHTT Erkki Ollila.

3. Arvioinnin suoritus

Tarkastuslautakunta kokoontui yhdeksän kertaa.

Tilintarkastaja osallistui kahdeksaan kokoukseen. Vuosittainen arviointi toteutettiin suunnitelman mukaisesti seuraamalla valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoja ja tarkastamalla toiminta- ja tilinpäätösasiakirjoja sekä haastatteleamalla viranhaltijoita ja luottamusmiehiä.

Tarkastuslautakunnan kokouksiin ovat kutsuttuina osallistuneet:

Tekninen johtaja Pentti Suuronen
Kunnallisteknikko Jouko Reinikainen
Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Tapio Salmi
Kiinteistö Oy Toivakanhakan hallituksen puheenjohtaja Ari Viinikainen ja isännöitsijä Jukka Taskinen
Kunnanjohtaja Erkki Pyökkimies
Perusturvajohtaja Anne Ylönen
Rakennustarkastaja Reijo Kautto
Sivistystoimenjohtaja Juhani Holopainen
Hallintojohtaja Sari Linturi-Sahlman kahdesti
Kunnanhallituksen puheenjohtaja Sakari Ainali
Seututerveyskeskuksen toiminnanjohtaja Reijo Räsänen
Perusturvajohtaja Heli Kantola
Päiväkodin johtaja Neija Lepistö
Seututerveyskeskuksen järjestelytoimikunnan jäsen Petri Mäkelä

Tarkastuslautakunta laati esittelyistä ja raporteista muistiot sisäiseen käyttöön.

4. Toteutustapa

Arviointinäkökulma lähtee strategisista valinnoista ja kriittisistä menestystekijöistä edeten sitoviin tavoitteisiin.

Niiden saavuttamista on verrattu toimintakertomuksessa ja raporteissa esitettyihin tuloksiin ja saavutuksiin sekä virkamiesarviointeihin.

Kun arviointikertomus ja toimintakertomus muodostavat kuntalaissa tarkoitetun kokonaisuuden, on arviointikertomuksessa vältetty toimintakertomuksessa esitettyjen tietojen toistamista. Myös kommentointi on katsottu tarpeettomaksi, kun lautakunnan näkemys ei poikkea toimintakertomuksessa esitetystä.



JHTT Erka Ollilan, kunnan ja tarkastuslautakunnan yhteistyö on ollut tuloksellista ja antoisaa. Ollila jätti tehtävänsä Toivakan tilintarkastajana tänä keväänä saatuaan yhtiössään uusia tehtäviä.



Tarkastuslautakunnan sihteerinä aloitti 13.3.2012 palvelusihteeri Heli Manninen.

Tilinpäätös-, tilasto-, vertailu- ja toimintakertomusasioissa arviointi noudattaa kalenterivuotta, mutta ajankohtaisuuden ja tuoreuden säilyttämiseksi on arviointijaksona joissakin tapauksissa pidetty tilinpäätösten hyväksymisien välistä aikaa, eli kesäkuusta toukokuuhun.


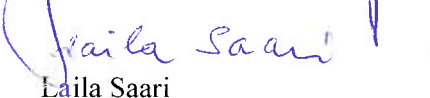
Tällä kertaa lautakunta on katsonut kokonaisuuteen kuuluvan myös Toivakan kunnan henkilöstökertomus 2011:n sekä Oy Audiapro Ab:n Eero Laesterän ”Sopimus Toivakan kunnan talouden tasapainottamiseksi” -raportin.

Toinen poikkeus vakiintuneesta kertomuskäytännöstä on se, että onnistumista strategioissa ja arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arvioinnissa aikaperspektiivinä on osin käytetty koko valtuustokautta. Näin on haluttu laajemmin asemoida kuntakuvaa seuraavan valtuustokauden päättäjille.

Päiväys ja allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt arviointikertomuksen vuodelta 2011 ja jättää sen kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Toivakka 31.5.2012


Jorma Staudinger

Laila Saari

Anita Salminen

Olli Syvälä


Ahti Heinonen

Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Valtuusto edellytti arviointikertomuksen 2010 perusteella, että ”kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallitukselta luottamushenkilökoulutussuunnitelman vuodelle 2013. Koulutussuunnitelma tulee antaa valtuustolle ennen vuoden 2012 toimintasuunnitelma- ja talousarviokäsittelyä.”

Lautakunta ja valtuusto ovat jo vuoden 2011 talousarviokäsittelyn yhteydessä saaneet selostuksen koulutuksen järjestämisestä ja yleisiä suuntaviivoja sen toteuttamisesta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että saatua vastausta täydennetään yksilöimällä koulutustahtumat, ajankohdat ja määrärahat.

Lisäksi arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta esitti joukon havainnoita sekä suosituksia, joiden huomioonottamista ja ainakin keskusteluun nostamista se piti tarpeellisena.

Huomautuksenalaisista asioista valmistuivat Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Kiinteistö Oy Toivakanhakan pääomittaminen ja aloitteiden kirjaaminen.

Aloitteet ovat nyt kunnan järjestelmässä sitä mukaa kun ne tulevat. Todettakoon, että valtuustoaloitteiden jättöön ei tullut lautakunnan ajattelemaa ryhtiä. Ainoastaan valtuutettu Paula Keteli tavoitteli lautakunnan tarkoittamaa lähettämällä aloitteensa sähköpostina valtuutetuille ennen valtuuston kokousta. Tässä tapauksessa valtuutetuilla oli aikaa tutustua aloitteeseen ennen sen jättämistä ja niin halutessaan kannattaa sitä allekirjoituksella, jolloin se on enempi harkittu kuin muodollinen. Tapaa voi suositella.

Edistymistä tapahtui lapsiperheiden kotipalvelussa, lastensuojelu- ja perhepalveluissa, sosiaalipalvelujen valvonnassa ja mm. perusturva- ja teknisen sektorin sitovien tavoitteiden asettelussa ja talouden tasapainottamisessa.

Toteutumattomien asioiden listaan jäivät yritysaluehankinta sekä sivistys- että teknisen toimen kokonaisselvitykset. Viimeksi mainittujen katsottiin kaiketi tulleen selvitettyksi Laesterän sopimuksen pohjatyön yhteydessä.

Henkilöstöjohtamisen kehittämistä ei ole raportoitu tai suunniteltu prosessia. Silti on ilmeistä, että eri sektoreille se on esillä eri tavoin ja toteutuu osin koulutuksen ja kehityskeskustelujen myötävaikutuksella.

Työvoiman palveluohjaus ei onnistunut numeroiden valossa odotetusti. Silti tukityöllistetyin työsuunnittelijan panosta voitaneen pitää hyödyllisenä, kun palveluohjausta katsotaan ennaltaehkäisevästä ja sosiaalisesta näkökulmasta.

Perusturvaselitys antoi kokonaisselvityksen tilanteestaan 2011 ja on edelleen paneutunut hyvin sekä arjen ja ajankohtaisten että tulevaisuuden haasteiden selvittämiseen. Esimerkkinä tulokseen mainitaksi ”Toivakan kunnan päivähoiton tilanne ja suunnitteilla olevat jatkotoimenpiteet” -asiakirja. Siihen liittyen perusturvajohtaja ja päivähoiton johtaja esittivät sittemmin pohdittavaksi yksityisen päivähoiton vaihtoehtoa (Aarresaari) vaihtoehdoksi päiväkodin laajentamiselle.

Tarkastuslautakunta katsoo edellä mainitun kaltaiset avaukset osoitukseksi aktiivisesta, kehittävästä ja avoimesta johtamisotteesta. Myös se, että asia tuodaan hallinnon ja valmisteluelinten tietoon ikään kuin jo ideointivaiheessa, on tässä tapauksessa perusteltua.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sen vuoden 2010 arviointikertomuksessaan esittämiin havaintoihin on kokonaisuutena vastattu ja reagoitu hyvin.

Toisaalta on selvää, että joissakin tapauksissa ja asioissa selvitysten, suunnitelmien ja toimenpiteiden tulokset näkyvät eri tavoin ja erilaisin aikatauluin. Sisäisen valvonnan tulisikin huolehtia siitä, että valtuuston hyväksymät, arviointikertomukseen sisältyvät pyynnöt ja huomautukset tulisivat huomioituksi tarkoitettulla tavalla ja kohtuullisessa ajassa.

Kokonaiskuvaa kunnan onnistumisessa perustehtävässään kuluvalle valtuustokaudella

Onnistumista on arvioitu strategioiden ja kriittisten menestystekijöiden kautta.

Kunnan perusstrategia on syksyltä 2009, mitä on päivitetty Toivakan kunnan selviytymisstrategialla keväällä 2010. Kunnanhallitus terävöitti strategiaa johtamista kausille vuosille 2011 – 2012 hallitusohjelmalla, joka sisälsi strategista johtamista ohjaavia ohjelmallisia osia ja konkreettisia asiakokonaisuuksia.

Perusteena päivityksille oli pyrkimys parantaa strategisen ohjauksen ajankohtaisuutta ja konkreettisuutta, niin sanottua jalkauttamista, arjen päätöksentekoon. Kysymys oli myös Toivakan kunta-apparaatin toimivuudesta.

Varsinaisena punaisena lankana olivat taloudellisten voimavarojen huomioiminen – lähinnä tasa-painottamistoimenpiteet – sekä toiminnan kehittäminen ja kasvuedellytysten luominen.

Selviytymisstrategian ensisijaisiksi tavoitteeksi määriteltiin:

1. Talouden tasapainon saavuttaminen
2. Toiminnan kehittäminen taloudellisiin voimavaroihin sopeuttaen
3. Väestömäärän lisääminen ja työpaikkojen lisääminen
4. Henkilöstön työhyvinvointi
5. Hyvän kuntaimagon luominen
6. Yhteistyömahdollisuuksien ja mahdollisten kuntaliitosten selvittäminen

Tavoitteiden saavuttamiseksi valtuusto hyväksyi seuraavalla sivulla esitetyn tuloskortin, johon tarkastuslautakunta on merkinnyt arvion toteutumisesta koko valtuustokaudelta.

Hallintokuntien ja toimielinten sitovien tavoitteiden toteutuminen 2011 on esitetty taulukkona sivulla 8.



Elinkeinopolitiikka ja yrittäjyys on ymmärretty entistä tärkeämmäksi osaksi kunnan strategiaa elinvoiman ja hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja kasvattamisessa. Markkinointiin on satsattu aiempia vuosia enemmän.



Kunnan ja yrittäjien yhteistyö on tiivistynyt, mutta etsii yhä muotoaan. Kiviriihi on ollut yksi hyvä kunnan käyntikortti muun muassa Rakentaminen & Talotekniikka – messuilla Paviljongissa Jyväskylässä.

Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi valtuusto hyväksyi keväällä 2011 seuraavan tulokortin:

	Toimenpiteet	Mittarit	Tarkastuslautakunnan arvio
Tasapainoinen talous	Investointien priorisointisuunnitelmakaudelle Palvelurakenteen uudelleenmäärittely	Kertynyt alijäämä ja tilinpäätös Yksikköhintojen vertailu verrokkeihin	Tavoite ei ole toteutunut Palvelurakenteen uudelleenmäärittely on kesken. Yksikköhinnat ovat suuressa mitassa keskitasoa, ja tulleet alaspäin aiemmin verrattain korkeaa tasoa olleissa oppilaskohtaisissa, lastenhoito- ja vanhuspalvelukustannuksissa.
		Velkaantumisaste	Velkaantumisaste on pieni
Toiminnan kehittäminen taloudellisiin voimavaroihin sopeuttaminen	Sähköisten työvälineitten käyttöönotto Mahdollinen ulkoistaminen	Palvelutason ja kulujen seuranta Eläköityminen ja rekrytointi	Osittain toteutunut: Dynasty on otettu käyttöön ja ohjelmapäivityksiä tehty. Kehittäminen on edelleen käynnissä. Ei ole voitu arvioida, ulkoistamis selvitystä ei ole tehty.
Väestömäärän lisääminen ja työpaikkojen luominen	Asunto- ja teollisuusrakentamisen kaavoittaminen kaavoitusohjelman mukaisesti Elinkeino-ohjelman toteuttaminen	Uudet asunto- ja teollisuusalueet	Väestömäärän lisääntyminen on toteutunut hyvin. Asuntoaluekaavoittaminen on toteutunut hyvin. Teollisuusaluekaavoitus ei ole toteutunut. Ei ole toteutunut, mutta on edennyt. Uusi Toivakan kunnan elinkeinoelämän kehittämissuunnitelma vv. 2012 -2015 on hyväksytty kunnanhallituksessa 7.11.2011 mutta ei ole vielä tuotu valtuustoon. Yritysten määrä on kasvanut. Työttömyys on pysynyt suhteellisen korkealla tasolla koko valtuustokauden ajan, yli 10 %.
Henkilöstön työhyvinvointi	TYKY-toiminnan ylläpito Kehityskeskustelut Kyselyjen järjestäminen vuosittain Tehokas sisäinen viestintä Kouluttautuminen Työsuojeluorganisaation tehostaminen	Sairauspoissaolojen seuraaminen Kyselyjen tulokset Kehityskeskustelussa ilmenevät seikat	Lautakunnan havainnot, arviot ja esitykset henkilöstökertomuksesta on esitetty omana lukunaan toisaalla tässä kertomuksessa.
Hyvän kuntaimagon luominen	Avoin viestintä ja tiedottaminen	Kyselyjen tulosten seuranta	Viestinnässä on menty selkeästi eteenpäin.

	Markkinointi	Asukasluvun seuranta	Markkinoinnissa on onnistuttu kohtuullisesti
	OKT-näyttelyn järjestäminen		Ei toteutunut
Yhteistyömahdollisuuksien ja mahdollisen kuntaliitosten selvittäminen	Tuotteistaminen Ulkoistaminen Neuvottelut mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa	Vertailu ostopalveluiden ja itse tuotettujen palveluiden välillä	Perusterveydenhoidon tuotteistaminen on tehty seututerveyskeskuksen toimesta. Suunnitelmat ruokahuollon ja siivouspalvelun tuotteistamisesta ovat tulossa valmisteluun. vertailua ostopalvelun ja oman tuotannon välillä ei ole tehty. Yhteistyötä eri kuntien kesken on tehty normaalin kanssakäymisen tavoin. Kuntaliitosselvitys ei ole ollut ajan-kohtainen.
	Kuntaliitosselvitys	Kuntaliitosselvitykset	

Todettakoon, että lievästi häiritsevää on, että kunnan strategia kotisivuilla poikkeaa esillepanon ja ilmaisun osalta hyväksytystä asiakirjasta. Asiasisältöerot jäävät kuitenkin vähäisiksi.

Hallintokuntien ja toimielinten sitovat tavoitteet

Vertailukohde	Tavoitteet 2010, kpl	Tavoitteet 2011, kpl	Arvio toteutumisesta			Huom.
			Toteutunut	Toteutunut osoittain	Ei toteutunut	
Toimintakertomus						
Vaalit	0	1	1			
Kunnanvaltuusto	1	1	1			
Tarkastuslautakunta	2	2	2			
Yleishallinto	4	5 (4)	2	2	1	
Hallinto- ja talousosasto	4	2 (2)	2			
Henkilöstöhallinto	3	3 (1)	2		1	
Pelastustoimi						Ei sitovia tavoitteita
Elinkeinotoimi	3	3	1		2	
Perusturva	2	2		1	1	
Lasten päivähoito	3	2 (2)	1	1		
Lastensuojelu	2	2	1	1		Vaikea arvioida
Muus lasten ja perheiden palvelut	1	1	1			
Vanhushuolto	3	1	1			
Kehitysvammahuolto	2	1	1			
Muut vanhusten ja vammaisten palv.	2	1	1			
Päihdehuolto	2	1	1			

Terveystieteidenhuolto	3	1			1	1)
Muu sosiaali- ja terveystoimi	2	3 (2)	3			
Sivistystoimi	5	5	5			
Perusopetus	4	4	4			
Esiopetus	4	4	4			
Yleissivistävä koulu	3	3	3			Ei selostusta toteutumisesta
Kulttuuritoimi	2	2	2			
Vapaa-aikatoimi	3	3 (1)	3			
Rakennusvalvonta ja ympäristö	5	3 (1)	1	2		
Tekninen toimi						
Hallinto ja suunnittelu	1	2 (2)	1		1	
Yhdyskuntasuunnittelu	1	1 (1)		1		
Liikenneväylät	1	1	1			
Jätehuolto						Ei sitovia tavoitteita
Puistot ja yleiset alueet	1	1	1			
Toimitilapalvelut	2	1		1		
Muut toimitilapalvelut	1					Ei sitovia tavoitteita
Maa- ja metsätilat	2					Ei sitovia tavoitteita
Sisäinen palvelutoiminta	1	2 (2)	1	1		
Muu liiketoimi						Ei sitovia tavoitteita
Vesihuoltolaitos	1	4 (3)	1	2	1	Ei selostusta
Yhteensä	76	68 (21)	48	12	8	

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen sosiaaliamiehen selvityksessä vuodelta 2011 on kuvattu sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Se perustuu pääasiassa yhteydenottoihin ja kunnakyselyn vastauksiin.

Toivakasta poimittua:

Kohde	Määrä	Tarkastuslautakunnan arvio
Päihdekuntoutus	Avok. 286 €, laitosk. 2687 €	Huomattavan vähän
Asunnottomuus	0	Asuminen on perusoikeus, OK.
Jono ympärivuorokautiseen hoitoon (vanhushuolto) 2/2012	5	Normaali tilanne, hallittavissa
Omaishoidon tukea saavat	Alin tukilk. 15, seuraava tukilk. 1	Normaali tilanne
Vammaispalvelun henkilökohtainen apu	3	Normaali tilanne
Lastensuojeluilmoitusten määrä	23 (sos.päivystysten kautta 3)	Edelliseen vuoteen + 3
Päivähoitoon jonottavien lasten määrä helmikuu 2012	3	Hyvä tilanne, hallittavissa

Yleisesti on selvityksen perusteella todettavissa, että sosiaalisektorin asioissa Toivakka kuuluu niihin keski-suomalaisiin kuntiin, joilla ongelmat ovat vähäisimpiä ja hoidettu hyvin. On kuitenkin nähtävissä, että asiakkaiden kuulemisen, neuvomisen ja ohjauksen tarve kasvaa.

Strategiatyön kehittäminen

Valtuustosopimusmenettely

Tarkastuslautakunta esittää, että Toivakassa siirrytään osana strategiatyöskentelyä, sen osana, valtuustosopimusmenettelyyn. Siirtyminen siihen tulisi tapahtua kahdessa vaiheessa.

Ensimmäinen vaihe olisi kuluneen valtuustokauden laaja-alainen tarkastelu syksyllä 2012 niin strategioiden luomisen, toteuttamisen kuin onnistumisienkin näkökulmista.

Olisi tärkeää koota ja antaa viesti seuraavalle valtuustolle siitä, missä onnistuttiin, missä ei. Tämä toistuisi jatkossa aina valtuustokauden viimeisenä syksynä. Luonnollista olisi, että uuden valtuuston olisi helpompi muokata sopimus mieleiseksi, kun jokin lähtökohta on olemassa.

Toinen vaihe olisi valtuustosopimusprosessin käynnistäminen uuden valtuuston valitsemisen jälkeen siten, että valtuustosopimus voitaisiin hyväksyä esimerkiksi kuuden kuukauden sisällä kauden alkamisesta.

Miksi

Tavoitteena tulisi olla poliittista työskentelyn terävöittäminen ja johtamisvälineen antaminen niin luottamushenkilöille kuin virkamiehillekin. Menettelyn merkitys korostuu erityisesti valtuustokausien vaihtuessa.

Valtuustosopimus korostaisi valtuuston asemaa strategisena johtajana muun muassa

- kunnan elinvoiman turvaajana
- vision ja tavoitteiden luojana sekä niiden seuraajana
- päätösten aikatauluttajana ja toimeenpanton seuraajana
- toimintatapojen kehittämisessä
- kuntalaisten osallistamisessa

Kysymys on ennen muuta ryhdin ja jatkuvuuden saaminen strategiatyöhön.

Milloin

Valtuuston ja hallituksen tulisi suunnitelmallisella yhteistyöllä käynnistää ja toteuttaa prosessi ensimmäisen valtuustokauden alkupuoliskolla, jolloin tulos olisi käytettävissä laadittaessa seuraavan vuoden toiminta- ja talousarviosuunnitelmaa.

Mitä ja miten

Valtuustosopimukseen tulisi kirjata koko valtuustokautta koskevat suuret periaatteet ja taloudelliset reunaehdot. Käytännön pelisääntöjen luominen tulisi luonnollisesti jättää kunnanhallitukselle.

Sopimuksen laadintaprosessin vetovastuu tulisi olla kunnanhallituksen puheenjohtajalla (tai suurimman ryhmän), joka kutsuisi koolle puolueiden edustajat (esim. kaksi jokaisesta ryhmästä) ja tarvittaessa virkamiehiä asiantuntijoiksi.

Prosessin vaiheet voisivat olla

1. Tavoitteiden ja arvojen pohdinta
2. Pohjapaperin laadinta
3. Pohjapaperin käsittely valtuustoryhmissä
4. Ryhmätyöskentely valtuustoryhmien välillä
5. Lausuntojen antaminen ja neuvottelut
6. Tekstin työstäminen ydinjoukolla ja palauttaminen neuvotteluihin
7. Hyväksyminen

On oletettavissa, että prosessi ja sen lopputulos sitouttavat luottamushenkilöt laajemmin mukaan valtuustotyöhön kuin mitä muutoin olisi. Hyvin tehty työ sitouttaa myös virkamiehet yhteiseen näkemykseen, ja joka tapauksessa antaa heille valmisteluun ja ratkaisuihin tarvittavaa, ajankoh- taista selkänöjää.

Valtuustosopimus antaisi osaltaan suuntaviivat kunnan viestinnälle ja olisi osa avoimuusperiaatteen jalkauttamista.

Kokemuksesta tiedetään, että valtuustosopimus on vaikuttanut valtuustoryhmien väliseen työskentelyyn myönteisesti. On opittu muun muassa uutta neuvottelukulttuuria ja nostamaan ryhmien profiilia, kun on ollut pakko tuottaa ryhmien poliittiset tavoitteet.

Valtuustosopimus on auttanut luomaan realistisen kuvan kunnan kokonaistilanteesta, kun keskeiset asiat on nostettu pöytään ja ymmärretty missä mennään.

On myös todettu, että valtuustosopimusmenettely vaikuttaa valtuutettujen laajaan asiapaneutumiseen sekä tiiviimpään yhteistyöhön taustaorganisaatioiden (yhdistykset, kunnallisjärjestöt) kanssa. Sopimuksella irtiöt vähenevät, ja valtuustotyöskentelyllä on tukeva selkänoja, joka muistuttaa sovitusta asioista.

Ja on myös malleja

Valtuustosopimuksesta on lukuisia malleja, joita löytää helposti esimerkiksi Google-haulla.

Elinkeinopolitiikka

Kunnan elinkeinopolitiikassa on seisova vesi saatu liikkeelle, yhteistyö yrittäjäyhdistyksen kanssa on tiivistynyt, koulutusyhteistyö on käynnistynyt yrittäjien ja Jykesin kanssa ja verkostoituminen edennyt. Omakotinäyttelyprojekti ja kunnan markkinointi yleensä ovat olleet kelpo pyrkimyksiä vahvistaa yrittäjämönteistä kuntakuvaa. Sen sijaan yritystonttien puuttuminen ei sitä ole.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yrittäjämönteisen kuntakuvan luominen on pitkäkestoinen prosessi, joka koostuu yhtäältä laaja-alaisesta myönteisestä ja kannustavasta ilmapiiristä ja toisaalta konkreettisista toimenpiteistä. Toivottavasti valmistuva elinkeinopolitiittinen ohjelma antaa osaltaan eväitä niin yrittäjämönteisyyden jatkuvaan kehittämiseen kuin elinkeinopolitiikkaan yleisemminkin.

Elinkeinopolitiittinen ohjelma on saatu valmiiksi ja hyväksytty hallituksessa 7.11.2011, mutta ilmeisesti nostettu saman tie telakalle korjattavaksi, kun valtuustoon sitä ei ole tuotu. Onkin hyväksyttävää, että puutteet korjataan, mutta asian tärkeys huomioon ottaen pitkittyvä valmistelu ei ole hyvää hallintotapaa. Ei myöskään elinkeinopolitiikalle eduksi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan elinkeinopolitiikan ratkaisevat menestystekijät kaipaavat kirjattuun kunnan strategiaan selkeämpää ja ajanmukaisempaa ilmaisua kuin mitä nyt on. Alla on tästä yksi esimerkki, jota jalostaen ja soveltaen on päästävissä hyvään lopputulokseen.

Ratkaisevat menestystekijät	Mittarit ja tavoitetasot
Yritysten toimintaedellytysten toteutuminen ja elinkeinopalvelut	Rakennemuutosohjelman parantaminen Elinkeinostrategian laatiminen ja toteuttaminen Palvelujen tehokkuuden ja laadun seuranta ja arviointi Maapoliittisen ohjelman laatiminen ja toteuttaminen
Monipuoliset rahoitusmahdollisuudet, ohjelmat, rakennemuutos- ym. tuet, yritykset	Rahoitusvaihtoehdot, laatu ja toteutuminen
Uusien työpaikkojen synty ja mahdollistaminen sekä innostava elinkeinoilmapiiri	Työpaikkojen nettomuutos ja yritysten nettomuutos Työllisyys- ja työttömyysasteen kehitys Elinkeinoilmapiirimittaukset ja arviointi
Työvoiman saatavuuden parantaminen	Työikäisen väestön määrä
Aktiivinen verkostojen kokoaminen ja hallinta	Verkostojen toimivuus ja tuloksellisuus
Tarkoituksenmukainen yritystonttien tarjonta	Yritystonttien saatavuus

Talouden tasapainottamisesta

Kulunutta valtuustokautta on sävyttänyt talouden tasapainottaminen ja siihen liittyvä huoli palvelujen turvaamisesta. Tästä seurasi, että kuntakasvu nähtiin välttämättömäksi tieksi estää palvelujen heikkeneminen ja pitää kunta vetovoimaisena. Tätä voikin pitää koko strategian punaisena lankana.

Osoittautui, että kunta-apparaatissa oli puutteita ja hitautta johtamisessa, valmistelussa ja toimeenpanossa. Tietenkin tässä oli myös sillä osansa, että taloudellinen liikkumavara oli heikko.

Korjausliikettä yritettiin tehdä itse, ja osin siinä onnistuttiinkin, mutta silti jotain tuntui puuttuvan. Tästä seurasi, että kunta tilasi hallintokunnista ja poliittisista päätöksentekijöistä riippumattoman tasapainottamisselvityksen ulkopuoliselta asiantuntijalta. Sen tavoitteeksi asetettiin etsiä keinot Toivakan kunnan talouden tasapainottamiseksi.

Tämä osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta ei omalla työllä olisi yltänyt samaan laajuuteen, näkemysellisyteen ja keinovalikoimaan kuin mitä HT Eero Laesterä raportillaan.

Niin sanottu Laesterän sopimus sisältää laajan tilastopohjaisen analyysin kunnan talouden perusteista ja palvelurakenteesta sekä vertailua verrokikuntiin.

Tarkastuslautakunta toteaa konsultin työn laadukkaaksi ja siinä esitetyt, Toivakan kuntaa koskevat arviot kiistattomiksi.



Laesterän raportissaan esille ottamista asioista

Laesterän raportissa Toivakkaa on asemoitu runsaaseen verrokkijoukkoon. Luvuissa ja suorituksissa on paljon mittareiksi soveltuvia arvoja. Tarkastuslautakunta haluaa nostaa raportista esiin muutamia seikkoja, joilla voi olla erityistä merkitystä visioitaessa tulevaisuutta.

Toivakka on muuttovoittoinen kunta, jossa suhteellisen suuret muutokset ovat tapahtuneet ja tapahtumassa 0 – 6 -vuotiaissa ja yli 84- vuotiaissa. Tavoitteeksi asetettu 2 % vuotuinen väestökasvu on edelleen mahdollinen. Ennusteissa kuluvana vuosikymmenenä työikäisten määrä pienenee lähes seitsemällä ja eläkeläisten nousee yli neljällä prosenttiyksiköllä. Edellä mainittu sekä kasvukunnalle arvioitu 6 – 7 % vuotuinen menokasvu ja investointitarpeet tarkoittanevat, että todennäköisesti kasvavaa velkamäärää on kompensoitava jo päätettyjen tasapainottamistoimien lisäksi nykyistä suuremmilla verotuloilla, onnistuneella elinkeinopolitiikalla, työllisyystilanteen parantamisella, myyntituotoilla ja tuottavuuskehityksellä.

Tärkeää tulee olemaan, ettei liika velkaantuminen ala ohjata kunnan taloutta.

Laesterän sopimuksen seuranta on esitetty seuraavalla sivulla.

Palosentien varren päiväkodissa (Tuokkonen) lapset saavat iloita hyvästä hoidosta ja muun muassa keskustan kunnallisjärjestön heille hankkimastaan leikkimökistä. Toivakan keskustanaiset ovat hankkineet leikkimökkiin kalusteita.

Kuva ja kuvateksti: Veikko Ripatti

Laesterän sopimuksen seuranta

Laesterän sopimuksen mukaan tarkastuslautakunnan on viranhaltijoiden esityksestä tarkasteltava kaksi kertaa vuodessa sopimuksessa päätettyjen keinojen toteutumista.

Kevät 2011

Hallinnonala	Keino/Toimenpide	2011 €	2012 €	Arvio toteutumisesta
Kaikki sektorit	Eläköityminen 4 – 7 Määräaikaisuudet 1 - 2		91 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Tekninen	Muut järjestelyt, myös eläköityminen, myös esimies			
Perusturva	Kodinhoidon kuntalisä		103 000	Toteutussa, kun kuntalisä on lakkautettu. Perusturvan mukaan lakkauttaminen ei aiheuttanut merkittäviä suorita hakeutumisia päivähoitoon. Todellista euromääräistä vaikutusta on vaikea arvioida, perusturvan käsitys vuotuisesta säästöstä on vähintään 80 000 €.
Perusturva	Vanhainkodin muuttaminen tehostetuksi palveluasumiseksi			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Kaikki sektorit	Suositusvapaat	20 000	20 000	Toteutunut
Tekninen	Teknisen perustyön kehittäminen		15 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Sivistys	Kankaisten koulun ratkaisut: logistiset järjestelyt heti, koulu kaksiopeuttajaiseksi 2013 syksystä, ellei mahdollista, niin muusta perusopetuksesta		25 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Sivistys	Kirjastoratkaisut (sisältyvät yo henkilöstöön)			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Sivistys	Yleissivistävä koulutus		5 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Sivistys	Päivähoidon siirtäminen sivistystoimen alle, valmistelut aloitetaan 2012 (hallinnosta ja tukipalveluista säästötavoite 2013)			Arvioidaan syksyllä 2012 Tulee arvioinnin kohteeksi 2015
Konkreettiset, päätetyt ja operationalisoitavat säästötoimet		20 000	259 000	Vuoden 2011 tavoite on toteutunut. Vuoden 2012 toteutumaa arvioidaan sekä syksyllä 2012 että keväällä 2013.
Perusturva	Perusterveydenhuollon säästötavoite			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Perusturva	Erikoissairaanhoidon säästötavoite			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Perusturva	Vammaishoitoon säästötavoite			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Perusturva	Palveluasuminen ostopalveluna 3 kpl, nyt 95 – 115 € vuorokaudelta			Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Tavoistettavat				Tulee arvioinnin kohteeksi 2013
Kaikki yhteensä		20 000	259 000	Vuoden 2011 tavoite on toteutunut
	Investointipaketti kuntalisän vastikkeeksi			
Perusturva	Leikkipaikkojen kunnostus kylille		-20 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Perusturva	Kodinhoidon tukiresurssin järjestäminen lapsiperheille, 2-v kokeiluna		-40 000	Arvioidaan syksyllä 2012
Paketti yhteensä				

Terveydenhuollosta, koulutoimesta ja tytärtyöstä

Toivakan kunta siirsi perustamissopimuksella perusterveydenhuollon järjestämistä osaksi Keski-Suomen sairaanhoitopiirin toimintaa, Keski-Suomen seututerveyskeskukseen, joka käynnistyi 1.1.2011. Keski-Suomen seututerveyskeskus on antanut ensimmäisestä toimintavuodestaan kattavan ja seikkaperäisen toimintakertomuksen 29.3.2012.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan seututk:n käynnistysvuosi oli likimain odotetunlainen, vaikkei kaikkia tavoitteita saavutettukaan. Osa ilmenneistä ongelmista kyettiin ratkaisemaan tyydyttävästi osan jäädessä odottamaan ratkaisuun.

Toivakan osalta kuva jäi kaksijakoiseksi. Yhtäältä ongelmia esiintyi eniten lääkäripalveluissa, mikä oli seurausta lääkäriviran täyttämisongelmista ja siitä seuranneista, tilapäisiksi luonnehdittavista lääkärijärjestelyistä Toivakan terveysasemalla. Osittain tästä seurasi, että seututk:n palveluja tuotettiin vähiten juuri toivakkalaisille.

On ajateltavissa, että epätydyttävä lääkäritilanne ohjasi osan asiakkaita keskussairaalan päivystykseen Jyväskylään, mikä ei näy seututk:n tilastoissa, yksityisvastaanoitoille tai itsehoitoihin.

Toisaalta vähää palvelutuotantoa voi osaltaan selittää myös se, että vanhusten laitoshoidon ja kotihoito toimivat Toivakassa erinomaisesti (ylilääkäri, toimitusjohtaja Reijo Räsänen arvio), mikä puolestaan vähensi tarvetta lääkäripalveluihin.

Perusterveydenhuollon kustannuslaskutus oli 384 € asukasta kohti eli selvästi seututk:n kuntien alhaisin. Toki myös palveluja tuotettiin vähän, 4,8 asukasta kohti, mikä on selvästi alle keskiarvon.

Erikoissairaanhoidon kuntalaskutus oli 827 € asukasta kohti eli selvästi alle maakunnan ja seututk:n keskiarvon. Toivakan oalta huolestuttavimmalta näytti kustannusten nousu edellisestä vuodesta 14,9 prosentilla, kun sh-piirin vastaava nousu oli vain 1,5.

Toivakan osalta kysymys ei ole niinkään alibudjetoinnista tai ennusteosaamisesta, vaan enemmänkin siitä, että pieni väestöpohja vain ei riitä parempaan tarkkuuteen. Nyt vain sattui useita

kalliita hoitoja. Tosin osittain oli kyse siitäkin, että seututk osti erikoissairaanhoidon palveluja Jämsästä, jotta palveluista voitiin suoritua hoitotakuun mukaisesti.

Myös kirurgiaa ja psykiatrisia palveluja on tavanomaista enemmän.

Toivakan terveysaseman henkilöstö on ollut muutoksessa tiukoilla. Ongelmat johtuvat lääkäri-vajeesta, tiedottamisesta, ohjeistuksista, uusista järjestelyistä ja ajoittain ontuvasta yhteistyöstä seututk:n eri sairaaloiden kanssa.

Todettakoon, että seututk ei aikomuksistaan huolimatta mitannut asiakastytyvyyttä 2011, mutta toteuttaa sen 2012.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kuntalaiset ovat saaneet tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut riittävän laadukkaina ja hoitotakuun mukaisesti. Uusi järjestelmä, seututk, ja vakituisten lääkärin puuttuminen ovat aiheuttaneet kitkatekijöitä, jotka ovat olleet omiaan himmentämään sinänsä asiallisesti toteutuneen palvelun kokonaiskuvaa.

Kotihoito edistää kunnan asukkaiden hyvinvointia monipuolisesti ja osaltaan estää tai siirtää laitoshoidon tarvetta. Saatujen arvioiden mukaan kotihoito toteutuu Toivakassa hyvin. Paine kotihoitoon nykyistä laajemmalle käytölle kasvaneen lähivuosina



Kotihoito on Toivakassa hyvin organisoitu ja toteutettu vanhuspalvelumuoto. Kuvassa lähihoitaja Kaarina Joutulainen on vierailemassa Aili Pitkälän luona Kotisillassa. Kuva: Veikko Ripatti

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- 1) ns. lääkärikysymys tulisi ratkaista Toivakan osalta mahdollisimman pian
- 2) erikoissairaanhoidossa varaudutaan 25 % vuosittaiseen vaihteluun
- 3) terveysaseman henkilöstön kouluttamiseen, opastamiseen ja tukemiseen kiinnitetään riittävä huomio
- 4) tiedottamista terveyspalveluista kuntalaisille on jatkettava ja monipuolistettava

Koulutoimesta

Perusopetus

Perusopetuksen toiminnalliset, taloudelliset ja sitovat tavoitteet on esitetty toimintakertomuksessa hyvin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että opetusryhmien pienentämiseen saadut määrärahat on käytetty tarkoitetulla tavalla.

Koulukiusaustapauksia on kirjattu ensimmäisellä luokalla yhdeksän tapausta, viidennellä yksi, kahdeksannella yksi ja yhdeksännellä seitsemän. Ensimmäisen luokan määrää selittää pelisääntöjen opetus ja yhdeksannen se että kyse oli yhdestä laajemmasta kokonaisuudesta.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan koulu on suoriutunut opetuksesta ja oppilashuoltotyöstä hyvin, vaikka viimeksi mainittu on lisääntynyt ja on ajoittain stressaavaa.

Koulun pääsääntöisesti opettajien ohjaamat kerhot ovat saaneet hyvän suosion. Aktiivisuutta riitti kaikkiaan 17 kerhoon. Niistä 13 jatkaa 2012. Koulun tekemät työrauhan ja Kiva-kouluhanketta koskevat kyselyt nostivat esiin tarpeen vanhempainyhdistyksestä. Perustamisen jälkeen se on kokoontunut kolme kertaa etsien toimintamuotoja ja tavoitteita. Tarkastuslautakunta katsoo, että kodin ja koulun yhteistyölle vanhempainyhdistys on merkittävä voimavara.

Kiinteistö Oy Toivakanhakan ja kunnan rivitalot

Kuntakonsernin Kiinteistö Oy Toivakanhakan keskeisin strategia, konserniohje ja valvonta ovat kunnossa. Talous sen sijaan heikkeni jonkun verran, mikä aiheutui muun muassa vuokrahuoneistojen vajaakäytöstä (10 % pienemmät kuin 2010), öljyn hinnan noin 20 % noususta ja vuokrasaatioiden alaskirjauksista. Vaikka Toivakanhakan taloudellinen tilanne on heikko, pystyy se eteneämään toiminnassaan suunnitelmien mukaisesti.

Kunnan rivitalojen siirtämisestä Kiinteistö Oy Toivakanhakaan ovat askelmerkit olemassa (kesäkuu 2011), mutta päätöstä asiasta ei ole. Edelleen siis jatkuu tilanne, että kunnan ja Toivakanhakan vuokratalot ovat kahdessa järjestelmässä, Toivakanhaka markkinatilanteessa ja kunnan talot verovaroin subventoidussa mallissa. Tilanne on Toivakanhakalle epäedullinen.

Tarkastuslautakunta katsoo, että päätös kunnan vuokratalojen siirtämisestä Toivakanhakalle pitäisi tehdä mahdollisimman pian. Tällöin tilanne kunnan vuokramarkkinoilla selkeytyy, kun vuokra-asunnot ovat yhdessä paikassa ja haittaavat lähtökohtaerot poistuvat. Myös korjaustoiminnassa on kenties saatavissa mittakaavaetuja, kun korjaukset voidaan suunnitella ja toteuttaa neljän talon sijasta kahdeksaan.



Sosiaalitoimen ja perusturvan arkea

Paikkalankankaan päiväkodissa (Touhuvakassa) on hyvä leikkipuisto. Kevään kaunis ilma saa lapset riemuitsemaan. Päiväkoti Touhuvakassa järjestetään päivähoitoa Päiväkotiryhmässä klo 7 – 17, vuoroahoito-ryhmässä vanhempien työvuorojen mukaan. Päivähoitoa toteutetaan myös perhepäivähoitona. Toivakan kunnan perhepäivähoitajat toimivat tarpeen mukaan Päiväkoti Touhuvakassa. Päivähoidon johtaja on Neija Lepistö



Päivähoidon tiloissa toimii myös kunnan [esiopetus](#), sekä esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito.

Seurakuntakodin virikepäivän ohjaaja lähihoitaja Tuula Ström (keskellä punainen hattu päässään) järjestää virikkeellistä ohjelmaa myös Palvelutalon ja Ida- kodin asukkaille. Kuvassa Tuula ja PT :n asukkaat vapputunnelmissa.



Sivun kuvat ja kuvatekstit: Veikko Ripatti

Seurakuntakodilla yhteistyössä Toivakan vanhustyön ja seurakunnan kanssa pidettävä virikepäivä on saanut suuren suosion. Päivään osallistuu vanhuksia, eläkeläisiä ja kehitysvammaisten päivätoiminnan väkeä.



Kehitysvammaisten päivätoiminta on siirtynyt tämän vuoden alussa Palvelukeskukseen kotihoitoon tiloihin. Kotihoito taas on siirtynyt terveysasemalle. Kotihoito ja kehitysvammaisten päivätoiminta toimivat saman kehyksen sisällä ja molempien yksiköiden työntekijät voivat tarvittaessa siirtyä korvaamaan toisiaan esimerkiksi sairauden jotakin kohdatessa. Molempien yksiköiden esimiehenä on Maarit Liukkonen.

Henkilöstökertomuksesta

Henkilöstökertomuksen, jonka painoarvo työyhteisön kehittämisen välineenä toivottavasti entisestään kasvaa, koonnista on aiemmasta poiketen vastannut hallintojohtaja Sari Linturi-Sahlman.

Kertomuksen rakenne noudattaa vakiintunutta kaavaa, mutta on kehittynyt ilmaisun ja esillepanon osalta. Ikäjakauma- ja työsuhteen kesto – taulukot ovat entiseen verraten uutta, samoin sisäisen viestinnän ja työhyvinvointikyselyn tulosten esittely.

Kunnan henkilöstöstrategia on taulukoitu uuteen muotoon. Sen sisältämät asiat ovat oikeita, mutta kaipaavat tietynlaista, aikaansa seuraavia päivityksiä ja priorisointia. Yksi tällaisesta on hyvän johtamisen ja esimiestaitojen nostaminen kärkeen sekä kriittisissä menestystekijöissä että henkilöstöstrategian tavoitteissa.

Henkilöstön määrä on noussut vuodessa 150,5:stä 158:aan, mikä on seurausta kasvaneesta palvelutarpeesta, normimitoituksista yms. Henkilöstömäärä 1000 asukasta kohti on 63,7 (vuonna 2005 52). Henkilöstömenot asukasta kohti olivat 2558,32 €. Luku on keskiarvoa pienempi, mikä johtuu HT Eero Laesterän mukaan kunnan ”useiden vuosien säästämisperinteestä”, mutta myös tasapainottamistoimista.

Työntekijöiden ja viranhaltijoiden kokonaispoissaolojen määrä laski 355 vuorokaudella edellisvuodesta ja oli 75,5 päivää hengeltä.

Sairauspoissaolojen ja kuntoutuspoissaolojen määrä oli henkeä kohti 19,2 vuorokautta, mitä voidaan pitää melko korkeana tasona.

Poissaolojen käsittely muuttuu

Todettakoon tässä yhteydessä, että ”työkyvyttömyyden ja siitä aiheutuneiden poissaolojen käsittely suomalaisilla työpaikoilla

muuttuu olennaisesti kesäkuun alussa. Sairausvakuutuslakiin ja työterveydenhuoltolakiin tehdyillä muutoksilla on yksi tavoite: saada työpaikat tarttumaan pitkittyvään työkyvyttömyyteen nykyistä aiemmin ja tarmokkaammin.

On syytä painaa mieleen kolme aikarajaa: 30, 60 ja 90 päivää. Kun sairauspoissaolo on jatkunut 30 päivää, työnantajan on ilmoitettava työterveydenhuollolle työkyvyttömyyden pitkittymisestä. 60 päivän päästä työkyvyttömyyden alkamisesta on haettava sairauspäivärahaa Kelalta ja viimeistään tuolloin on käynnistettävä tilanteen arviointi ja selvitettävä työntekijän mahdollisuus palata töihin jäljellä olevan työkyvyn puitteissa. 90 päivän kohdalla työntekijän on – työkyvyttömyyden edelleen jatkuessa – toimitettava Kelaan työterveyslääkärin lausunto, jotta sairauspäivärahan maksu ei keskeytyisi.

Kun työterveydenhuolto saa tiedon kaikista sairauspoissaoloista mahdollisimman varhain, se voi varmistaa hoidon toteutumisen ja pohtia, miten työhön paluuta voidaan tukea.”

”Tavoitteena on, että selvittelyn avulla osa sairauspoissaolojen pitkittymisestä yli 90 päivän saadaan kokonaan estettyä, kun poissaolojen rinnalle löydetään muita kaikille osapuolille mielekkäitä vaihtoehtoja”.

Eläköityminen nousussa

Henkilöstön eläköitymistaulukko osoittaa, että seitsemän seuraavan vuoden aikana eläköityminen nykyisestä selvästi kasvaa. Sitä voi arvioida vain tietyllä todennäköisyydellä, koska eläkkeellejääminen on subjektiivinen oikeus aina 68 ikävuoteen saakka.

Samanaikaisesti, kun eläkkeelle lähtö kiihtyy, tapahtuu työntekijöiden tarjontapotentiaalissa jopa historiallinen muutos. Yleisesti ennustetaan, että osaavan hoito- ja hoitoalan henkilöstön saatavuus selvästi vaikeutuu.

Vakinaisen henkilökunnan sukupuolijakauma kiinnittää huomiota: voiko suhdetta 103 naista, 17 miestä pitää tarkoituksenmukaisena ja tasa-arvonäkökulmasta hyväksyttävänä? Tulevissa rekrytoinneissa kaikilla vastuualueilla tähän epätasapainoon tulisi kaikesti kiinnittää huomiota, vaikkei se sinänsä mikään työhönnottoeruste olekaan.

Työhyvinvointikyselyt ovat tärkeitä

Työhyvinvointikyselyn kooste luo pohjaa keskusteluille ja toimenpiteille, joilla työn mielekkyyttä voidaan parantaa. Usein juuri työn mielekkyyden kokemus heijastuu työtehoon, työtyytyväisyyteen, sairauspoissaoloihin jne. Työhyvinvoinnin parantamisessa ongelma on usein siinä, että strategioihin kyllä kirjataan kauniita ja kannatettavia tavoitteita mutta niitä ei viedä tarpeeksi alas. Lähiesimiehen toiminta on tärkeintä työhyvinvoinnin rakentamisessa. Heidän kouluttamisensa tuottaa todennäköisesti enemmän kuin korulauseiden kirjaaminen suunnitelmiin. Työhyvinvointiin tulee investoida. Oikein suunnatut toimet tuottavat myös euroissa laskettavaa tulosta. Nopeimmin siihen vaikuttaa sairauspoissaolojen väheneminen.

Hyvä johtaminen on avainasemassa

Kun katsotaan kyselykoosteesta suoraan johtamiseen liittyviä vastauksia (johtamistapa, esimiehen kannustus, auttamiskyky ongelmatilanteissa), on vastauksista 37 % asettumista välille huono – tyydyttävä pidettävä kohtalaisen vahvana tyytymättömyyden ilmaisuna. Voi se tietysti olla merkki myös siitä, että peruskriittisyys ja kriittisyys erityisesti johtamista kohtaan ovat yleensäkin kasvaneet. Tämän vastapainoksi on tietenkin todettava, että valtaosa piti johtamista hyvänä ja neljännes peräti kiitettävänä.

Yksi ongelmista tässä on se, että johtamista työyhteisössä ei ole yksinkertaista mitata, eikä sitä voi yksiselitteisesti työpisteen ulkopuolella arvioida, jos sielläkään.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- suunnitelmallisen koulutuksen määrää lisätään
- kannustetaan henkilöstöä jatkamaan työuriaan
- huomiota kiinnitetään sukupuoli- ja ikäjakaumatasapainoon
- kehityskeskustelut kirjataan osana sisäistä tarkastusta henkilöstökertomukseen
- YT-toimikunta ”hyväksyy” henkilöstökertomuksen ennen sen valtuustokäsittelyä.

Lopuksi

Henkilöstökertomus tulee vakiinnuttaa entistä tärkeämmäksi osaksi kunnan johtamista. Tavoitteena tulee olla näkemysten herättäminen pohjaksi eteenpäin vieville keskusteluille ja kehittämistoimille. Voisi olla paikallaan lisätä henkilöstökertomukseen vuosittain osio toimenpiteistä, joihin edellisen kertomuksen perusteella ryhdyttiin.

Talouden arviointi

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on kuntalain 71 §:n 3 momentin mukaan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Kuntalain 65 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (*toimenpideohjelma*), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (*alijäämän kattamisvelvollisuus*).

Toimintakertomuksessa on kuntalain 69 §:n 2 momentin mukaan tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi, jos taseessa on kattamatonta alijäämää.

Vuodelta 2010 kunnan taseessa on ollut kattamatonta alijäämää 584.000 euroa. Toivakan kunnan tilinpäätös 2011 oli alijäämäinen 35.676 euroa. Alijäämän seurauksena kattamaton alijäämä kasvoi 619.677 euroon, mikä asukasta kohti on 250 euroa. Kunnalla on edelleen kuntalain 65 §:n mukainen alijäämän kattamisvelvoite.

Vuoden 2011 toimintakertomuksessa ei ole erikseen selvitetty talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella. Toimenpideohjelman osalta on todettu, että toimenpideohjelma on tehty, mutta sitä tarkistetaan.

Kertynyt alijäämä osoittaa, etteivät kunnan tulot ja menot ole tasapainossa. Kunta on teettänyt Oy Audiapro Ab:lla, talouden tervehdyttämiselvityksen. Sen lähtökohtana oli talouden tasapainottaminen, velkaantumisen hidastaminen ja alijäämien poistaminen. Kunnanvaltuusto hyväksyi 13.10.2011 työn tuloksena syntyneen sopimuksen Toivakan kunnan talouden tasapainottamiseksi. Eri toimenpitein toteutettava tasapainotusohjelma

vuosille 2012-2013 on arvioitu olevan n. 470.000 euroa.

Kunnanvaltuusto on 15.12.2011 hyväksynyt vuoden 2012 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2012 – 2014. Taloussuunnitelma on ylijäämäinen 563.084 euroa. Ylijäämä ei kata taseen alijäämää.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Audiapron selvityksen pohjalta hyväksyttyä talouden tasapainotusohjelmaa noudatetaan. Toteutettavien toimenpiteiden tulee olla riittävän yksilöityjä ja konkreettisia.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukainen selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien omahankintamenojen vastaavuudesta vuosina 2010 – 2014. Vireillä olevien suurten investointimenojen johdosta keskimääräisten poistojen ja investointien poikkeamaprosentti on 62. Kunnan investointien määrä on näin ollen tarkastelujaksolla selvästi suurempi kuin poistojen määrä. Investointien rahoitusedellytykset on syytä selvittää talouden tasapainotusprosessin yhteydessä. Suuret investoinnit voivat johtaa kunnan merkittävään velkaantumiseen, johon sisältyy huomattava korkoriski markkinakorkojen mahdollisen nousun myötä.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on 2011 tarkistanut yleisohjettaan kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista. Poistoajan pituudessa kuntajaosto suosittaa ohjeen poistoaikojen alarajojen käyttämistä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiseen ole erityistä hyödykekohtaista perustetta. Tarkistettua yleisohjetta on noudatettava viimeistään tilivuodesta 2013 alkaen. Uusi poisto-ohje tulee lyhentämään poistoajoja ja siten kasvattamaan vuotuisten poistojen määrää.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnassa on ryhdytty aktiivisiin toimenpiteisiin kunnan talouden tasapainottamiseksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä toimintakulujen ja toimintatuottojen pitkäntähtäimen tasapainon aikaansaamista. Kunnan ja kuntakonsernin lainamäärät ovat vielä kohtuulliset ja selvästi alle maan keskiarvon.

Alijäämän kasvun myötä omavaraisuus on alhainen ja heikentynyt edellisestä vuodesta. Myös investointien toteuttaminen tulee sopeuttaa talouden mahdollisuuksiin velkaantumisriskin välttämiseksi. Talouden tasapainotarkastelussa on hyvä huomioida myös kuntakonserniin kuuluvan Kiinteistö Oy Toivakanhakan toiminnan ja talouden turvaaminen ja niihin liittyvä omistajaohjaus.

Kunnan talouden ajantasaista seuranta ja raportointia on edelleen perusteltua tehostaa, jotta talouden ongelmiin ja mahdollisiin korjaustoimiin voidaan puuttua ajoissa.

Talouden toteutuma 2011

Toteutumisvertailuissa on seurattu toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista. Kunnanvaltuusto on talousarviovuoden aikana hyväksynyt muutoksia vuoden 2011 talousarvioon.

Tilinpäätökseen sisältyy määrärahojen ylityksiä, joita valtuusto ei ole hyväksynyt. Mahdolliset muutokset määrärahoihin tulisi ensisijaisesti käsitellä talousarviovuoden aikana välittömästi, kun muutostarve on olemassa.

Kunnan ulkoiset toimintatuotot olivat 2.480.214 euroa, jotka olivat 4,2 % edellisvuotta pienemmät. Toimintakulut 13.691.552 euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen oli 1,9 %. Toimintatuotot sisäisine erineen toteutuivat 44.592 euroa muutettua talousarviota pienempinä. Toimintakulut sisäisine erineen alittivat muutetun talousarvion 258.801 eurolla.

Kunnanvaltuuston hyväksymä alkuperäinen talousarvio vuodelle 2011 oli ylijäämäinen 40.904 euroa. Kunnanvaltuusto päätti vuoden aikana talousarvion muutoksista niin, että ylijäämäarvio muuttui 201.096 euroa alijäämäiseksi.

Muutettuun talousarvioon verrattuna kunnan talous toteutui ennakoitua paremmin. Vuosikate oli 332.153 euroa ylijäämäinen, kun muutetussa talousarviossa sen oli arvioitu olevan 157.630 euroa ylijäämäinen. Tilikauden alijäämä oli poistojen ja poistoerokirjauksen jälkeen 35.676 euroa.

Kunnan verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,6 %. Valtionosuudet pienenevät 10,3 %. Edellisen vuoden valtionosuuksissa oli mukana kunnan saama harkinnanvarainen rahoitusavustus.

Kunnan kassavarat olivat 31.12.2011 yhteensä 1.012.119 euroa ja maksuvalmius 25 päivää. Edellisenä vuonna kassavarat olivat 885.963 euroa ja maksuvalmius 22 päivää.

Lainakanta vuoden lopussa oli 2,546 milj. euroa, mikä on asukasta kohti 1.028 euroa. Lainakanta oli edellisenä vuonna 2,818 milj. euroa, mikä oli asukasta kohti 1.164 euroa. Kunnan omavaraisuusaste oli 55,3 prosenttia, kun se edellisenä vuonna oli 56,4 %.

Myönteinen asia oli kunnan lainamäärän vähentyminen. Alijäämän kasvun seurauksena kunnan omavaraisuus kuitenkin heikentyi.

Investoinnit

Kunnan investointien toteutuma oli yhteensä 946.540 euroa, kun muutetussa talousarviossa investointien määräksi oli arvioitu yhteensä 1.423.000 euroa.

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Tilinpäätöksessä on esitetty kuntalain edellyttämä konsernitilinpäätös liitetietoineen. Konsernin tilikauden ylijäämä on 0,100 milj. euroa. Konsernin lainakanta oli vuoden 2011 lopussa 3,852 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 3,999 milj. euroa. Konsernilainat olivat asukasta kohti 1.555 euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 1652 euroa. Konsernin omavaraisuusaste vuonna 2011 oli 46,9 % ja edellisenä vuonna 49,0 %.

Konsernin tytäryhteisöjen keskeisten toiminnan ja talouden tavoitteiden asettamista koskevat säännökset tarkoittavat Toivakan kunnassa Kiinteistö Oy Toivakanhakan toimintaa ja taloutta. Toimintakertomuksessa on selvitetty konsernivalvonnan periaatteita sekä kerrottu olennaiset, Kiinteistö Oy Toivakanhakaan koskevat tapahtumat.

Yhtiön edustajat ovat olleet kaksi kertaa vuoden aikana kuultavana kunnanhallituksessa. Kunnanvaltuusto hyväksyi omistajaohjauksena 13.12.2010 Kiinteistö Oy Toivakanhakan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuodelle 2011.

Yhtiön toiminnasta ja taloudesta on annettu konserniselonteon yhteydessä selvitys.

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellisen aseman muutoksia 2007 – 2011 ja kertomusvuoden talouden tulosta kuvaavat seuraavat luvut:

	TP2006	TP2007	TP2008	TP 2009	TP 2010	TP2011
Toimintakulujen muutos %	1,7	8,4	11,2	2,1	2,7	1,9
Vuosikate M€	0,754	0,395	- 0,368	- 0,456	1,002	0,332
Vuosikate % poistoista	277	133	-122	- 146	302	85
Verotulot M€	5.108	5.404	5.823	5.746	6.310	6.540
Tilikauden yli/alijäämä M€	0,503	0,119	- 0,648	- 0,743	0,693	- 0,036
Kertynyt ylijäämä/alijäämä M€	0,000	0,119	-0,530	- 1,277	- 0,584	- 0,620
Omavaraisuusaste %	71	71	62	50,9	56,4	55,3
Lainat €/asukas	387	397	739	1.200	1.164	1.028
Suhteellinen velkaantuneisuus %	20	20	26,7	36,3	29,8	32,0
Konsernin omavaraisuus %			52,0	42,3	49,0	46,9
Konsernilainat €/asukas	835	817	1.144	1.622	1.652	1.555
Asukasmäärä	2359	2347	2368	2379	2421	2477

Valtioneuvoston asetuksessa 15.2.2007 esitettyjen niin sanottujen kriisikuntien talouden tunnuslukujen raja-arvojen perusteella kunnan talouden tilanne näyttää seuraavalta:

Raja-arvot:	Toivakka
1. kumulatiivinen alijäämä e/as. 2010 yli 500 2011 yli 1000	241 250
2. jos vuosikate on negatiivinen ilman harkinnanvaraista rahoitusavustusta (2011)	332.153
3. lainat/euroa/asukas, jos yli 50 % yli keskiarvon v. 2011: 2.085 €*1,5 = 3.128 €	1.028
4. kunnan tuloveroprosentti 2011, väh.0,5 %-yksikköä yli keskiarvon v. 2011 ka: 19,17 raja-arvo täyttyy veroprosentin osalta	20,50
5. omavaraisuusaste % 2011, alle 50 %	55.3
6. suhteellinen velkaantuneisuus % 2011, yli 50 %	32,0

Tulevaisuudennäkymiä ja tarkastuslautakunnan esitys

Kuntatalouden näkymiä kiristävät yleisen talouskehityksen heikkeneminen ja julkisen talouden velkaantuminen.

Kunta-alan palkkaratkaisu on voimassa kevääseen 2014 ja sen kustannusvaikutus on noin 4,7 %, 3 % tänä vuonna ja vajaa kaksi seuraavana. Maksettavan kunnallisveron kasvuksi arvioidaan pari prosenttia, mitä erilaiset vähennykset voivat kuitenkin murentaa.

Valtionosuusjärjestelmää uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta, joten muutokset siinä nähtäneen vasta vuosien kuluttua. Silti on valtiontaloudellisista syistä mahdollista, että valtionosuuksiin tehdään erinäisiä muutoksia ja leikkauksia.

Edellä todetusta seuraa, että kuntien ja kuntayhtymien investointien rahoittamisesta yhä suurempi osa tulisi perustua riittävään tulorahoitukseen. Lainoituksen osuus luonnollisesti säilyy, mutta velkaantumisesta on tarkasteltava aiempaa kriittisemmin.

Keskeistä tulee olemaan myös ikäsidonnaisten menojen kasvun hillintä. Työllisyysilanteen heikkeneminen on mahdollista (samoin tietysti paraneminen) ja siten merkittävä riski. Työmarkkinoiden muutos on tulevina vuosina peruuttamaton ja vaikutuksiltaan arvaamaton. Kuntien haasteet ovat ikääntyminen, elinvoiman suunta, työvoiman saatavuus ja julkisen talouden tila. Myös se, että kuntasektorilla on avoimia kysymyksiä poikkeuksellisen paljon, luo epävarmuutta tulevaan.

Kuntatalouden vakautus tulee olemaan valtiotallan, kuntaliiton ja kuntien yhteinen, pitkäkestoinen projekti. Kuntaliitto on esittänyt valtion talouden kehyksiin ja siihen liittyvään peruspalveluohjelmaan muun muassa kuntien veropohjan laajentamista, valtio-osuusjärjestelmän uudistamista, elvytystä ja kunta-valtiosuhteen kehittämistä. Lukuisine alakohtineen, rakenneuudistus mukaan lukien, ne tarkoittavat jatkuvan muutosten vuosia.

Euroopan velka- ja rahoituskriisin leviäminen ja syvenevä epäluottamus euron tulevaisuudesta voivat laukaista arvaamattoman tapahtumaketjun, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia Suomen avoimen ja julkisen sektorin talouksiin.

Kuntarakenneuudistuksen välttämättömyys on yleisesti hyväksytty. Siihen nähden on ristiriitaisinta, että vain harvat kunnat haluavat lähteä hankkeessa tiennäyttäjiksi. Pikemminkin on niin, että noin 80 % kunnista vastustaa virkamiestyöryhmän suunnitelmaa.

Jos poliittisten paineiden seurauksena tai muista syistä kuntarakenneuudistus vesittyy, merkinnee se kasvavia vaikeuksia ikääntymisen, suhteellisen työvoiman vähenemisen ja julkisen sektorin kestävyysvajeen ja muiden kuntahaasteiden vastaanottamisessa.

Tarkastuslautakunnan esitys

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2011 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallitukselta asiakaspalautehankintasuunnitelman kunnan palveluista (kesämökkiläiset mukaan lukien).

Tämä perustuu lautakunnan havaintoon ensiksi siitä, että asiakasnäkökulma on nousemassa entistä tärkeämmäksi kuntapalveluissa ja toiseksi siitä, ettei asiakaspalautehankinta ole suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Toteutetut kyselyt ja otokset ovat olleet satunnaisia ja vastausprosentit alhaisia. Säännöllisellä, sopivin väliajoin toteutetuilla kyselyillä lisätään kuntalaisten osallistamista sekä hankitaan tietoa palvelujen käytöstä, laadusta yms. Tämä korostuu nyt, kun kuntapalveluista on tullut entistä pirstaleisempia.

Lautakunta pyytää, että sen saamaa vastausta luottamushenkilökoulutuksesta täsmennetään koulutustapahtumien, ajankohtien ja rahoituksen osalta ennen syksyn kuntavaaleja.